

2025-12-18

SLU:s risker och riskåtgärder för 2026

Arbete med intern styrning och kontroll på SLU

Arbetet med intern styrning och kontroll är reglerat i ett antal förordningar. Arbetet bygger på att nå verksamhetsmålen genom en bra verksamhetsplanering, som ledningen ansvarar för och stödjer. För mer information om metoder och regelverk, se bilaga.

På SLU genomförs riskbedömningar i samband med intern styrning och kontroll årligen. De drivs på två olika nivåer; dels görs en central riskbedömning som är strategisk och universitetsövergripande, dels görs riskbedömningar som ägs och drivs av respektive fakultet samt av det gemensamma verksamhetsstödet. De senare utgör underlag för respektive fakultets verksamhetsplanering och anslagsfördelning. De kan eventuellt komma att ingå i den centrala riskbedömningen om riskerna bedöms vara av generell karaktär eller tillräckligt allvarliga för att påverka hela universitetet.

Universitetsledning, fakulteter och verksamhetsstöd genomför workshops och diskussioner för att bedöma vilka risker som finns för att verksamhetens mål inte kommer att uppnås samt för att bestämma vilka riskåtgärder som ska vidtas. Den universitetsgemensamma riskbedömningen diskuteras av rektors ledningsråd och blir även en del av underlaget i universitetets anslagsfördelning inför nästkommande år, så att riskåtgärder som kräver extra resurser ska kunna hanteras där.

För att skapa både kontinuitet och effektivitet i riskhanteringen genomförs denna fördjupade riskanalys enbart vart tredje år. De två mellanliggande åren görs en avstämning utifrån tidigare riskanalyser och under året nyttillkomna händelser om något föranleder en uppdatering av de viktigaste riskerna.

När styrelsen fastställer årsredovisningen i februari varje år görs en bedömning om den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande. På samma styrelsemöte följs även de tidigare riskåtgärderna upp.

Hösten 2023 gjordes en större, fördjupad riskanalys, som uppdaterades något 2024. Även årets analys är en uppdatering av vissa aktiviteter som ska minska riskerna ytterligare, utöver de redan befintliga faktorerna som nämns. Samtliga tre prioriterade risker från beslutet i december 2024 kvarstår.

Risker och riskåtgärder

Nedan redogörs för de prioriterade riskerna med tillhörande riskåtgärder

Risk 1: Det finns risk för ökade säkerhetsrisker i samband med antagonistiska hot. Det gäller såväl fysisk som informations- och IT-säkerhet.

Kommentarer till risken: Ökade IT-attacker, risk för spionage och desinformation samt ökad oro i världen skapar en svårare situation även i arbets- och studielivet. Detta riskerar också påverka medarbetare och studenter genom ökad upplevelse av osäkerhet även när riskerna inte är direkt överhängande. En svår fråga är den målkonflikt mellan öppenhet och sårbarhet för angrepp som finns på alla universitet. Beredskap för klimatkatastrofer, pandemier och andra samhällskriser bör inkluderas i riskhanteringen.

Befintliga faktorer som kan minska risken:

1. En stor satsning görs på att förstärka IT-infrastrukturen och IT-säkerheten genom det så kallade IT-infralyftprogrammet.
2. Ett antal prioriterade åtgärder för att stärka IT-säkerheten har genomförts.
3. Digitala utbildningar inom säkerhets- och informationssäkerhetsområdena finns tillgängliga för alla på medarbetarwebben.
4. En tydligare krismedvetenhet har byggts upp efter pandemin och universitetet och dess chefer är nu mer redo att agera om något skulle inträffa.
5. Företagshälsovård, studenthälsa och studiesociala rådet tillvaratar medarbetares och studenter eventuella osäkerhet och ohälsa.

Nya aktiviteter som kan minska risken ytterligare:

6. Utökning av skalskyddet pågår.
7. Förbättring och utökning av krisrutiner pågår för att kunna hantera extraordinära händelser som kan utgöra direkta hot mot SLU:s verksamhet, såväl mot studenter, personal som mot byggnader.

Risk 2: Det finns risk att omfördelning av samhällets resurser med anledning av det geopolitiska läget och ekonomiska faktorer medför minskade resurser till SLU, direkt eller indirekt.

Kommentarer till risken: Den ekonomiska utvecklingen, lågkonjunkturen och inflationen riskerar leda till en minskad volym på den verksamhet som kan utföras.

Befintliga faktorer som kan minska risken:

1. Myndighetskaptal finns inom organisationen (dock utspridd på många mindre kostnadsställen på institutionsnivå).
2. Mer hemtagna medel (speciellt EU) leder till ökad andel externfinansiering och därmed mindre risk för pågående projekt.
3. Fler donationer förbättrar universitetets ekonomiska förutsättningar.

4. En kompetent controllerfunktion gör kvartalsuppföljningar och förvarnar om förändringar i de ekonomiska förutsättningarna.

Nya aktiviteter som kan minska risken ytterligare:

5. Skapa en beredskap och plan för hur eventuella nedskärningar skulle kunna hanteras.
6. Besluta om en lokalförsörjningsplan för att minimera hyreskostnaderna och maximera nyttjandet av hyrda lokaler.
7. Se över hur ökade infrastrukturkostnader kan hanteras.
8. Medvetandegöra finansiärer om SLU:s samhällsrelevans och forskningsområden för ökade möjligheter till externfinansiering.
9. Bevaka möjligheterna till ökad extern finansiering, i synnerhet EU-medel samt se över hur svårigheterna för medfinansiering av externfinansierade projekt kan hanteras.
10. Se över fastighetsinnehavet och göra en ny bedömning avseende framtida behov av fastigheter som är svåra att få i ekonomisk balans. En försäljning skulle minska kostnaderna. Det är dock viktigt att värna den mark universitetet behöver för att kunna växa i framtiden, så avyttring gäller sannolikt framför allt byggnader.

Risk 3: Det finns risk att SLU inte lyckas rekrytera eller behålla studenter i önskad omfattning.

Kommentarer till risken: Söktrycket till vissa utbildningar, till exempel flera program som leder till yrkesexamina inom våra kärnområden och där det råder ett stort behov på arbetsmarknaden, är alltför lågt och platserna fylls inte. De marknadsföringsinsatser som universitetet genomfört i syfte att öka söktrycket har hittills inte gett önskat resultat. Det finns därför ett behov av att se studentrekryteringen i ett bredare perspektiv där fler faktorer som kan tänkas påverka rekryteringen tas i beaktande och där fler resurser tas i anspråk för att arbeta med frågan.

Befintliga faktorer som kan minska risken:

1. Marknadsföring görs av utbildningsutbudet via olika mediekanaler samt via aktiviteter på olika campus.
2. Särskilda insatser genomförs som riktar sig mot grundskolan, t.ex. Skogslabbet.
3. Tydlig utbildningsinformation finns på webben om program, kurser, studieorter och studentkårer. Informationen är riktad till presumtiva nationella och internationella studenter.
4. Kontinuerligt arbete pågår som involverar både verksamhetsstödet och den akademiska delen av SLU med syfte att presentera våra utbildningar så bra som möjligt för presumtiva studenter.
5. Kontinuerligt arbete med utbildningarnas relevans.

Nya aktiviteter som kan minska risken ytterligare:

6. Utifrån den nyligen presenterade studentutredningen pågår prioriteringsarbete för implementering av vissa föreslagna åtgärder för att förbättra den interna styrningen och samordningen av studentrekryteringsarbetet, att öka kännedomen om SLU och om de specifika utbildningarna samt att samverka med externa intressenter.
7. Utbildningsnämnden har påbörjat en översyn av SLU:s hela utbildningsutbud. Översynen syftar till att utveckla utbudet med avseende på SLU:s uppdrag, studenternas efterfrågan, arbetsmarknadens och samhällets behov kvalitet och resurseffektivitet.
8. Ett reviderat kvalitetssäkringssystem för utbildningarna startar hösten 2025, med införande av externa bedömare såsom sakkunniga och i relevanta fall företrädare för arbetsgivare.
9. Ett naturvetenskapligt basår startar hösten 2026 vid campus Umeå. Syftet är att öka söktrycket till flera bristutbildningar.
10. En utveckling av ett kursutbud syftande till att öka insatserna i det livslånga lärandet pågår. Målgruppen är i första hand yrkesverksamma.
11. Arbete pågår för uppstart av ett civilingenjörsprogram höstterminen 2026.

Bilaga

Bakgrund och regelverk för intern styrning och kontroll

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen (2007:515)¹. Denna skrivning utgör underlag för styrelsens ställningstagande till om SLU har en betryggande intern styrning och kontroll, för beslut i samband med årsredovisningen.

Ledningens ansvar

Sedan den 1 januari 2008 gäller särskilda bestämmelser för myndigheters arbete med intern styrning och kontroll (ISK)². Bestämmelserna är sammanfattningsvis följande:

Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till

- att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen,
- att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt
- att myndigheten hushållar väl med statens medel³

För ett universitet ska med myndighetens ledning i detta sammanhang förstås styrelsen. Styrelsen ska säkerställa att det vid universitetet finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt⁴. Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att universitetet ”med rimlig säkerhet fullgör kraven i punktsatserna ovan⁵”.

Att den interna styrningen och kontrollen är ”betryggande” innebär att ledningen med rimlig säkerhet säkerställer att myndigheten fullgör sina uppgifter, når sina mål och hanterar sina uppdrag. På så sätt fullgör också ledningen sitt ansvar för hela verksamheten. I en organisation där beslutanderätt och arbetsfördelning delegeras inom verksamheten innebär betryggande intern styrning och kontroll att myndighetsledningen kan förlita sig på att det system som finns för att planera, genomföra och följa upp verksamheten ger en rättvisande och tillförlitlig bild.⁶

¹ Förordning om intern styrning och kontroll, 2§

² Se myndighetsförordningen (2007:515), förordningen om intern styrning och kontroll (2007:603) och högskoleförordningen (1993:100)

³ Myndighetsförordningen, 3 §

⁴ Högskoleförordningen, 2 kap. 2 §

⁵ Förordning om intern styrning och kontroll, 2§

⁶ ESV 2012:46 Ansvaret för intern styrning och kontroll

Övergripande beskrivning av olika moment i processen intern styrning och kontroll

I förordningen om intern styrning och kontroll ingår momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation. Krav och rekommendationer⁷ i förordningen sammanfattas kort nedan.

Förutsättningar för intern styrning och kontroll:

- Den interna miljön ska göra så att de anställda är väl förtrodda med målen för verksamheten, att goda arbetsförhållanden skapas samt att de anställdas kompetens och erfarenhet tillvaratas
- Intern styrning och kontroll ska vara en integrerad del i myndighetens verksamhetsplanering
- En framgångsrik riskanalys förutsätter att myndigheten har tydliga mål för uppgifter och har formulerat dem så att de återspeglar verksamhetskraven enligt olika regelverk

När myndigheten har säkrat förutsättningarna och gjort de förberedelser som behövs kan själva ISK-processen genomföras. Processen består av följande delar:

- En riskanalys genomförs, d v s att utifrån verksamhetens uppgifter och mål
 - identifiera händelser som medför risk,
 - värdera dessa risker i förhållande till den målsättning som risken påverkar,
 - besluta om riskerna ska accepteras, begränsas, delas eller undvikas,
 - kontinuerligt uppdatera riskanalysen
- Kontrollåtgärder bestäms, d v s de åtgärder som vidtas för att minska eller eliminera risker
- Uppföljning genomförs
- Dokumentation behövs för att kontinuerligt förbättra den interna styrningen och kontrollen och är en förutsättning för att ledningen ska kunna göra en bedömning av densamma.

För utförligare beskrivning av regelverk och övergripande processer hänvisas till förordningen och övriga refererade texter.

⁷ I förordningen för intern styrning och kontroll och Ekonomistyrningsverkets allmänna råd och föreskrifter till förordningen